

Motion till riksdagen 2007/08:Ju19

av Thomas Bodström m.fl. (s)
med anledning av skr. 2007/08:64

Nationellt ansvar och internationellt engagemang – En nationell strategi för att möta hotet från terrorism

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	2
Terroristhotet.....	2
Polis i kris	3
Oklart internationellt samarbete	4
Tullens brottsbekämpning skärs ner.....	5
Bristen på rättssäkerhet och beslutsamhet hotar viktiga värden	5
Regeringen visar internationell undfallenhet.....	6
Regeringen svälter ut viktigt fredsarbete.....	7

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att lägga an ett bredare och djupare perspektiv i analysen av terrorismens grunder.

Fel! Okänt namn på

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om polisens resurser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad tydlighet avseende EU-samarbetet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Prövrådsbeslutet och nationella insatsstyrkorna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Tullverkets nedskärningar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konkreta åtgärder för förbättrad informationssäkerhet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om signalspaning och säkra integritetsskydd.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en krissamordnande funktion på myndighetsnivå för att förbättra samordningen vid kriser som omfattar flera myndigheter.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell strategi för internationella insatser.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rättssäkerhet och de internationella sanktionsinstrumenten.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att beakta mänskliga rättigheter i kampen mot terrorismen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att reagera tydligt mot tortyr.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om generalkonsulatet i Istanbul.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en strategi för Afghanistan.

Terroristhotet

De senaste årens attentat i Madrid, London, Istanbul och Moskva, samt de attentatsförsök som har avvärijts, påminner oss om att hotet från terrorism är påtagligt i Europa. I dagsläget bedöms det direkta hotet mot Sverige och svenska intressen som relativt lågt, men hotbilden kan snabbt förändras. Det är en grundmurad socialdemokratisk uppfattning att kampen mot terrorism ska bedrivas rättssäkert och med full respekt för folkrätten.

I kampen mot terrorismen menar vi att det är avgörande i ett längre perspektiv för hur detta ska vara lyckosamt att vi lär oss förstå de omständigheter som medverkar till terrorism. Extrema tolkningar av ideologier eller religioner står alltför ensamma som förklaringsmodeller. Politiken måste vara ytterst försiktig så att den inte ytterligare späder på och förstärker stereotypa föreställningar som leder till att grupper utsätts för diskriminering och rasism. Det krävs ett bredare och djupare anslag. I synnerhet när omfattningen av extremism är av den storlek vi idag ser.

En av grunderna för terrorism går att finna i ett socialt och ekonomiskt utanförskap, ofta i samband med brist på dialog och demokrati. Frustration och extremism möts inte sällan där samhällen misslyckats. Det går att förebygga terrorism. Det är ett mödosamt och långsiktigt arbete som måste prioriteras. En solidarisk utrikespolitik lägger grunden för en mer rättvis värld där Sverige bemöts med respekt. Inrikespolitiskt måste vi arbeta för ett sammanhållet samhälle utan klyftor.

I skrivelsen nämns att det också i det svenska samhället finns en möjlig grogrund för extremism. Därför är det viktigt att bland annat värna välfärds-samhällets grunder. De senaste årens borgerliga omdaningar av välfärdspoliken har inneburit en politik för ökade skillnader där grupper marginaliseras. Det är ett stort steg i fel riktning.

Polis i kris

Den socialdemokratiska regeringen vidtog efter terrordåden i USA 2001 en rad åtgärder för att stärka skyddet mot terrorism. Bland annat fick rättsväsendet under 2002–2006 historiskt sett stora resurser för att kunna bekämpa såväl organiserad brottslighet som terrorism. Anslagen till rättsväsendet ökades med mer än fem miljarder kronor. Ingen annan regering har någonsin satsat så mycket på rättsväsendet.

En av de centrala myndigheterna för att bekämpa terrorism är Polisen. Polisen fick under förra mandatperioden höjda anslag med över 2,5 miljarder kronor. Det är viktigt att Polisen nu kan fortsätta sitt viktiga arbete att verka mot grov organiserad brottslighet och terrorism. Vi hyser viss oro för detta då den borgerliga regeringen minskat Polisens resurstillskott i år med 200 miljoner kronor.

Uppgifter har även framkommit som pekar på att Polisen saknar upp emot en miljard kronor 2009 och kanske ännu mer 2010. En halvering av polisutbildningen är att vänta. Läget är oroande. Inför arbetet med 2008 års budget föreslog Socialdemokraterna därför 110 miljoner kronor mer till Polisen än den borgerliga regeringen. Förutom kraftigt ökade resurser har svensk polis även fått bättre verktyg. Polisen har nu möjlighet att be försvaret om hjälp för att bekämpa terrorism, passhandlingar har fått högre säkerhet och Polisen har fått utökad befogenhet att använda DNA. Vidare var den socialdemokratiska regeringen drivande i EU till att säkerställa att Polisen även i framtiden ska få tillgång till trafikdata när ny teknik införs hos teleoperatörer, något som de borgerliga partierna röstade emot i EU-parlamentet. Polisen har även fått tillgång till ökad kontroll av vapen för att bland annat förhindra att skjutvapen hamnar på den illegala marknaden, men också för att motverka brottslig verksamhet med legala vapen.

Rättssäkerhet är en viktig fråga för socialdemokratin. Samtidigt som Polisen fick nya verktyg skärptes därför lagstiftningen kring tvångsmedel på flera punkter. Överskottsinformation som kommer fram vid avlyssning reglerades. Vi inrättade domstolsprövning och offentligt ombud för den som är föremål

Fel! Okänt namn på

för avlyssning. Dessutom förstärktes granskningen och kontrollen i efterhand. När det gäller buggning och preventiva tvångsmedel, som polisen fick tillgång till vid årsskiftet, ställde Socialdemokraterna högre krav på rättssäkerhet än den moderata regeringen.

Oklart internationellt samarbete

De brottsbekämpande myndigheterna är viktiga aktörer för att bekämpa grova brott som terrorism. När terrorismen liksom den grova organiserade brottsligheten är gränsöverskridande behövs ett väl utvecklat samarbete. Under den socialdemokratiska regeringens tid utvecklades samarbetet inom EU. Vi har nu en gemensam terroristbrottslag och en lag som syftar till att bland annat bekämpa finansiering av terrorism. Vidare har beslut om gemensamma utredningsgrupper och en europeisk arresteringsorder genomförts. Inom ramen för Schengensamarbetet har det gränsöverskridande polissamarbetet utvecklats, både på nordisk nivå och på EU-nivå.

Europol är en viktig aktör för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet. Svensk polis deltar mycket aktivt i det internationella samarbetet, och det är av central betydelse för att kampen mot den gränsöverskridande brottsligheten ska bli framgångsrik. I detta sammanhang har också inrättandet av Eurojust varit viktigt, då samarbetet mellan europeiska åklagare därigenom förbättras. Regeringen skriver att Europol och Eurojust ska utvecklas, vilket vi stöder. Däremot saknar vi i strategin tankegångar om vart regeringen strävar. På inga punkter redogör regeringen för hur man vill se att Europol och Eurojust utvecklas. Frågorna är viktiga inte minst med hänsyn till det kommande EU-fördraget.

Värt att nämna är också Östersjösamarbetet och det nordiska polissamarbetet som utvecklats under fler år. Detta arbete nämns inte alls i skrivelsen. Här borde regeringen utveckla skrivelsen.

Regeringen framhåller Prümrådsbeslutet och samarbetet mellan de nationella insatsstyrkorna inom EU som ett steg för bekämpning av terrorism. Det är viktigt att påpeka att vi är positivt inställda till ett utökat samarbete inom EU. Vi är dock tveksamma mot att detta nya slag av samarbete öppnar upp för operationell myndighetsutövning över gränserna. Regeringen har inte lyckats presentera vad dessa ställningstaganden på EU-nivå har för effekter på svensk lagstiftningsnivå. Det är viktigt att veta om utländska polisiära myndigheter ska kunna verka i Sverige. En annan grundläggande fråga vi önskar svar på är om regeringen ser det fördjupade samarbetet som ett första steg mot en gemensam operationell polis inom EU. Med hänsyn till den gränsöverskridande brottslighetens utveckling menar vi att regeringen aktivt måste verka för att den andel av EU:s resurser som används för gränsöverskridande brottslighet ska öka.

Det fanns en stark kritik från den borgerliga oppositionen under flera år för att den dåvarande socialdemokratiska regeringen inte kunde presentera svensk följdlagstiftning samtidigt som EU-ramlagar togs av riksdagen. Vi kan kon-

statera att den nuvarande borgerliga regeringen står i samma situation, trots löften om annat.

Tullens brottsbekämpning skärs ner

Tullverket har en viktig roll i bekämpandet av såväl grov organiserad brottslighet som terrorism. Regeringen har gett uttryck för detta ett flertal gånger. I denna skrivelse beskrivs återigen Tullverkets viktiga uppdrag, bland annat avseende terroristbekämpning. Det står beskrivet att gränskontrollen utgör ett viktigt verktyg i bekämpningen av terrorism. Samtidigt har regeringens politik lett till att Tullverket måste göra kraftfulla besparingar. Tullverkets rapport "Åtgärder för verksamhetsutveckling med en budget i balans", föreslår en minskning av tullpersonalen i landet med ca 300 personer i år (2008) av de 2 300 som den 1/1 2008 var anställda vid Tullverket, dvs. 13 procent. Besparingar görs företrädesvis på personal i operativ brottsbekämpande tjänst. Vi är kritiska till att regeringen å ena sidan säger sig vilja satsa på bekämpning av grov brottslighet och terrorism och å andra sidan drar ner resurserna för de myndigheter som ska ägna sig åt bekämpningen.

Bristen på rättssäkerhet och beslutsamhet hotar viktiga värden

Sverige hotas inte bara av brottslig verksamhet i traditionell bemärkelse. Idag sker brott och hot i allt större utsträckning via Internet. IT-säkerheten i Sverige är därför av stort intresse. Det gäller inte bara skyddet mot privatpersoner. Både myndigheter och företag drabbas av denna verksamhet. Utifrån en terroristaspekt utgör IT-beroende system en stor fara för angrepp av olika slag. Regeringen pekar på att sårbarheten i datasystem behöver ses över. Några konkreta åtgärder presenteras dock ej, vilket ter sig märkligt då frågan är så viktig. Socialdemokraterna har presenterat sex konkreta förslag på förbättrad IT-säkerhet. Bland annat bör en högsta ansvarig minister och myndighet för informationssäkerhet utses. Det är anmärkningsvärt att det idag inte finns någon ansvarig i regeringen för dessa frågor. Antalet myndigheter med delat ansvar för IT-säkerheten är många och ingen har en utpekad samordnande roll.

Bristande krissamordning är inte enbart ett problem på IT-säkerhetsområdet. Idag finns det ingen instans som samordnar myndigheter vid en kris som omfattar flera politikområden, detta trots att samtliga riksdagspartier, i Försvarsberedningens senaste rapport, har ställt sig bakom att Sverige behöver en krissamordnande funktion på myndighetsnivå. När regeringen nu säger sig vilja förbättra krishanteringen menar vi att det är märkligt att inte behandla denna viktiga fråga runt vilken det finns politisk enighet.

Fel! Okänt namn på

Regeringen framhåller arbetet som Försvarsmaktens militära underrättelse- och säkerhetstjänst (MUST) samt Försvarets radioanstalt (FRA) ägnar sig åt som viktigt utifrån perspektivet att skydda sig och bekämpa terrorism. Vi socialdemokrater har kritiserat FRA:s förslag om nya möjligheter till signalspaning som regeringen presenterat och som nu ligger vilande i riksdagen. Vi inser att det finns ett behov av att kunna signalspana också via kabel för att skydda Sverige och svenska medborgare från grov brottslighet som terrorism. Däremot har vi ansett att rättssäkerhetskraven inte är tillräckliga. Vi har också ställt oss negativa till försvarsunderrättelseverksamhetens nya mandat, som vi menar inte är tillräckligt utrett och kan få för långtgående konsekvenser. Detta har vi tidigare motionerat om och denna kritik kvarstår.

Idag finns det ingen instans som samordnar myndigheter vid en kris som omfattar flera politikområden, detta trots att samtliga riksdagspartier, i Försvarsberedningens senaste rapport, har ställt sig bakom att Sverige behöver en krissamordnande funktion på myndighetsnivå. När regeringen nu säger sig vilja förbättra krishantering menar vi att det är märkligt att inte behandla denna viktiga fråga runt vilken det finns politisk enighet.

Regeringen visar internationell undfallenhet

Kampen mot terrorismen är en gemensam angelägenhet och kräver samarbete mellan stater och internationella organisationer, där FN har en central roll. För att vår kamp ska lyckas måste den bygga på respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten.

Sverige har vid ett antal tillfällen agerat kraftfullt mot det sanktionssystem som tillämpas av FN mot terroristmisstänkta. Processer för att föra av namn från listan måste förenklas och göras mer rättssäkra. Det måste införas en möjlighet till omprövning av frysningsbeslut. Kritiken framfördes av den socialdemokratiska regeringen vid ett flertal tillfällen. Socialdemokraterna har även gentemot den nuvarande borgerliga regeringen framfört synpunkter om att det är viktigt att regeringen fortsätter att framföra kritik mot sanktionssystemet. Vi menar att regeringen har varit för svag i att driva krav på förbättring och utveckling av de internationella sanktionsinstrumenten i syfte att garantera rättssäkerheten och respekten för folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna. Rädslan för att stöta sig med USA har varit för stark. Regeringen borde göra mer på detta område.

Vår gemensamma kamp mot terrorism skadas när den förs utan hänsyn till de värden den ska försvara. Kampen mot terrorismen får inte bli en ridå bakom vilken man begår grova övergrepp, exempelvis som Ryssland gör i Tjetjenien. De mänskliga rättigheterna kränks i det amerikanska lägret Guantánamo. För alla regeringar som säger sig sätta skyddet av de mänskliga rättigheterna högst på sin dagordning bör det vara självklart att kräva lägrets omedelbara stängning. Den som gör anspråk på att vara en stark röst för mänskliga rättigheter måste också våga tala klarspråk med stormakterna. Ett exempel utöver stängning av Guantánamo kunde vara att regeringen tydligt

tar avstånd från användande av skendränkningar som förhörsmetod. Frågan ställs därför på sin spets, bland annat hur regeringen tänker sig ett samarbete med USA i framtiden när det gäller utbyte och samarbete mellan ländernas polisiära myndigheter.

Regeringen svälter ut viktigt fredsarbete

Terrorism bekämpas som vi tidigare nämnt inte bara med repressiva metoder. Det är också av yttersta vikt att motverka grogrunderna för terrorismen – fattigdom, hopplöshet, kränkningar av mänskliga rättigheter och oförsonlighet mellan kulturer måste överbryggas. I många fall är dialogen det viktigaste verktyget mot radikaliserings och terrorism. Det finns inga enkla lösningar. Det krävs långsiktigt arbete för att främja demokrati, mänskliga rättigheter, statsbyggande och utveckling samt främja dialog och förståelse. Regeringen berör detta i sin skrivelse, men det oroar oss att retoriken på flera punkter inte motsvaras av substans i den förda politiken.

Sverige har sedan början av 90-talet arbetat på olika sätt för dialogfrämjande mellan Sverige och Europa och den muslimska världen. Exempel på detta är Euroislamprojektet som startades 1994 på initiativ av Lena Hjelm-Wallén, dialogprojekt inom EU:s Barcelonaprocess och Alexandriainstitutet samt verksamheten vid generalkonsulatet i Istanbul. Regeringen nämner i skrivelsen att denna politik indirekt är en viktig komponent i förebyggandet av terrorism. Bland andra verksamheter nämner man det arbete som sker vid generalkonsulatet i Istanbul. Generalkonsulatet har idag så knappa medel att elementära förpliktelser inte kan uppfyllas. Vi anser inte detta vara vare sig rimligt eller i överensstämmelse med den politik för dialogfrämjande regeringen säger sig föra.

Afghanistan och utvecklingen där är central för afghanerna själva, för regionen samt för internationell säkerhet. Sverige har under mer än fem års tid av militär närvaro bidragit till säkerheten i Afghanistan. Situationen i Afghanistan kan bara uthålligt lösas genom humanitär hjälp och utvecklingssamarbete. Vi socialdemokrater har länge krävt att regeringen i en proposition förklarar hur man ser på den oroande risken för sammanblandning mellan ISAF:s och OEF:s olika mandat och styrkor, hur man bedömer behovet av antal svenska soldater och hur regeringens strategi för Sveriges fortsatta bidrag till en positiv utveckling i Afghanistan ser ut. Det måste vara en bred strategi som omfattar både de viktiga civila delarna och frågor kring den militära insatsen. Vi socialdemokrater vill bland annat öka biståndet till Afghanistan. En sådan bred strategi har vi dock ännu inte sett något konkret utav.

Sverige deltar redan idag i ett antal internationella insatser. Med tanke på de resurser som krävs för internationella insatser samt vikten av att Sverige fortsatt ska ha en hög trovärdighet för den politik som bedrivs och som syftar på insatser utanför Sveriges gränser, avseende respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten, menar vi att det behövs en nationell strategi för dessa insatser. Det är nu dags för regeringen att presentera en sådan.

Fel! Okänt namn på

Det är bra att den borgerliga regeringen har ambitioner att fortsätta trygga Sverige och svenska medborgare från grov brottslighet som terrorism. Därför välkomnar vi skrivelsen. Samtidigt kan vi inte låta bli att reflektera över att det är förhållandevis få åtgärder som presenteras. Det saknas också konkretiseringar om hur initiativ ska ske, när insatserna ska ske och om regeringens mål. I flera fall kan vi konstatera att regeringen hellre är med och håller i svansen än styr utvecklingen framåt.

Stockholm den 27 februari 2008

Thomas Bodström (s)

Margareta Persson (s)

Karl Gustav Abramsson (s)

Kerstin Haglö (s)

Elisebeht Markström (s)

Christer Adelsbo (s)

Maryam Yazdanfar (s)